

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצורע האמתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ב; **תפצית ההשערות**: אתנח, סלוק = חוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – סדר, מלמד ולמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער מחיצה עקירה שגגה = שכחה; פא – דרוש מהפסוק רעיו לנושא אחר בהלכה:

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

חבנית **מהפך פשטא מונח זקף-קטן** – מרבה נקודה שלא כפשט על הפשט של המלים שמטעימים אותן. סה"כ שתיים או שלוש דרשות, אחת כפשוטה ואחת יוצאת מפשטה, ושלישית, אם יש, היא כפשט או כמדרש.

1.1 ויקרא מצורע יד, א

ויקרא מצרע יד, ב:

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והוא אל-הכהן:

זאת תהיה תורת המצורע – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז כפשוטו למעשי טהרה, יוצא מפשטו לקרבן:

(א) **הבדלת** (כעין מהפך) **תיקון המצורעים** משני מצבי תיקון אחרים. מבדילים בקרבנם הנראה קרבן עולה ויורד מקרבן עולה ויורד אחר, ומבדילים בטהרתם מטהרת הזב.

(א)(א) לענין קרבן עולה ויורד: מהפך מקרבן בעל שלוש מדרגות לקרבן בעל שתי מדרגות **זאת תהיה תורת המצורע** – ע"פ ספרא הכתוב מוציא המצורעים מקרבן עולה ויורד בעל שלוש מדרגות כאומר ב-(**ויקרא ה, ד**) שבטומאת מקדש וקדשיו ובשבועות יש גם קרבן דלי דלות ובמצורע אין. ופירש [אור החיים] ב-(**וי מצרע יד, ב**) כי ראינו ב-(**ויקרא ה, ד**) בטומאת מקדש וקדשיו ושבועת האלה וכו' שישנם גם כן בקרבן דלי דלות ובמקום ב' תורים אחד עולה ואחד חטאת מביאים עשירית האיפה וילמד האמור במצורע שגם הוא אם לא השיגה ידו לעופות יביא עשירית האיפה, ת"ל **זאת תורת אשר וגו' אשר לא-תשיג ידו בטהרתו פי' הגם שלא השיגה ידו בטהרתו הרשומה יתפלש בעפר וימות ויביא ב' בני יונה דוקא**

(א)(ב) **כפשוטו** למעשי טהרה לענין הבדלת טהרת המצורע מטהרת הזב ראה בהמשך.

ואפשר כי מרמז לעוד מצבים הקשורים לקרבן, שיש בהם יוצא (מהפך) מהבנה פשוטה:

(א) חובת הקרבת קרבן עבור מצורע קטן כי **כל מחוסרי כפרה א"צ דעת בעלים** [תורה תמימה] תורת המצורע - המצורע - בין גדול בין קטן⁽⁷⁾ [נדריים ל"ו א']: [תורה תמימה הערה ד] כבר כתבנו כ"פ בפרשות הקודמות דכ"מ שנאמר הלשון תורת כולל הרבה פרטים שנכללו בכלל אחד שדין כולם שוה, וכאן הרבותא לענין מצורע קטן [דמטמא בנגעים כמבואר ב'פ' תזריע ר"פ נגעים], דאע"פ דכל קרבן צריך להקריב מדעת בעלים, והו"א כיון דקטן אין בו דעת אין מקריבין עבורו, קמ"ל. וטעם הדבר משום דכל מחוסרי כפרה א"צ דעת בעלים כפי שיתבאר ס"פ זו:

(ב) תהליך טהרה אחד אף על פי שהיו למצורע צרעות אחדות קודם שהביא אשם אחד. אף שלכאורה היינו אומרים שצריך להביא על כל נגע. אבל כבר ראינו בפר' תזריע שכל הצרעות שהופיעו אחרי ראיית הכהן של הצרעת הראשונה אין מתחשבים בהם עד שיסיים עם נגע שאותו ראה הכהן תחילה.

[תורה תמימה] תורת המצורע - נתנגע ונתרפא, נתנגע ונתרפא, מביא קרבן אחד, שנאמר זאת תהיה תורת המצורע, תורה אחת למצורעין הרבה⁽⁸⁾ [כריתות ט' ב']: [תורה תמימה הערה ה] נראה דצ"ל תורה אחת לצרעות הרבה, שזה יותר מכוון לענין. ואמנם זה הוא רק אם נתנגע קודם שהביא אשמו, אבל אם הביא אשמו וא"כ נתנגע ונתרפא מביא קרבן מיוחד על נגעו השני, דלאחר שהביא האשם נגמרה טהרתו מנגעו הראשון:

(ב) מלמד כפשוטו של מקרא שכל מעשי הטהרה יהיו ביום כמו שראיתו לטומאה הייתה ביום [ספרא מצורע פרשה א] (ג) **תורת המצורע ביום**, מלמד שטומאתו וטהרתו ביום, אין לי אלא טומאתו וטהרתו ביום, מנין שחיתת ציפרים והזיית דם ציפרים ותגלחתו ביום, ת"ל **תורת המצורע**, יכול אף לקחת ציפרים ושילוח ציפרים וכיבוס בגדיו ורחיצתו ביום, ת"ל **תורת המצורע ביום**,

תורת המצורע בכהן, מלמד שטומאתו וטהרתו בכהן, אין לי אלא טומאתו וטהרתו בכהן, מנין שחיתת ציפרים והזיית דם ציפור ותגלחתו בכהן, ת"ל **תורת המצורע בכהן**, יכול אף לקחת ציפרים ושילוח ציפרים וכיבוס בגדיו ורחיצתו בכהן ת"ל זאת, ביום טהרתו והוא שלא ישהא.

והשווה (וי' מצ' יד, לב) **זאת תורת אשר-בו נגע צרעת אשר לא-תשיג ידו בטהרתו: פ**

ע"פ [בבלי יומא מא, ב] מלת **תורת** באה לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר תבוא עליו הברכה, ובוודאי אם היה מצורע עני והעשיר עד שהגיע להביא קרבנות טהרתו, יביא קרבן עשיר לפי מצבו בשעת הטהרה. ואם העני צ"ע. אבל העשיר לא יביא קרבן עני וזה מרומז בטעם **אשר** – תבר, למעט אחד שכוונתו ש- **לא-תשיג ידו בטהרתו**: כי הפסוק מדבר בעני אז מה יש למעט ממנו עוד, אלא בא לרמז על העשיר שלא רצה להביא קרבן עשיר. ב-(**וי' תזריע יג, מה**) מביא [תורה שלמה **מדרש תדשא**] המונה בין שלוש סיבות לנגע צרעת חמדת עושר וגאווה, אם כך משמע שהעשיר אמנם נרפא מן הצרעת אבל עדיין יש בו חמדת עושר וגאווה.

ביום – טפחה בתפקיד פוחח טפה להתאפיין ממלת האתנח, ע"פ [תורה תמימה הערה ז] המלה **ביום** תיירה כי די היה לכתוב **בטהרתו** לכן המלה נדרשת ע"פ האפיון הבא מאחריה שכל מעשי הטהרה יהיו מוגבלים לאור יום וכל היום כשר [תו"כ, בבלי מגילה כא, א]

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסוד"ל) כי במצודת האמתי – תהלים ק"ט שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ב; **תמצית ההשערות**: אתנח, סלוק = חוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרשא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרשא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – סדר, מלמד ולמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער מחיצה עקירה שגגה = שכחה; פז – דרוש מהפסוק רעיונו לנושא אחר בהלכה:

(א) **כפשוטו** למעשי טהרה לענין הבדלת טהרת המצורע מטהרת הזב המשך מדלעיל.
טְהַרְתּוּ – אתנח, אתנח מגביל לאור יום. אבל יש עוד הגבלה שלא ישהא טהרתו אלא יעשנה ביום רפואתו מהצרעת כלשון תו"כ **בְּיוֹם טְהַרְתּוֹ וְהֵבִיא – שלא ישהא** (ט) [תו"כ]: ופי' [תורה תמימה הערה ט] הרבותא בזה שלא נילף מזב שצריך לספור שבעת ימים ואח"כ יטהר כמבואר ס"פ זו, אלא ביום שיטהר מצרעתו יביא הצפרים ואזוב וכו', ורק הקרבנות מביא בשמיני וכמבואר לקמן בפרשה:

וְהֵבִיא אֶל-הַפֶּה – מלמד שטומאתו וטהרתו בכהן^ט [תו"כ]: ופי' [תורה תמימה הערה יז] ר"ל דלא נימא שרק הוראת הטומאה והוראת הטהרה צריך להיות בכהן כדכתיב בפ' תזריע וטמאו הכהן וטהרו הכהן כמבואר שם, אבל פעולת הטהרה המבוארת בפרשה זו אינה צריכה להיות בכהן דוקא, קמ"ל דגם זה צריך להיות בכהן, ומדייק זה מיתור הלשון **וְהֵבִיא אֶל-הַפֶּה**: אף דכבר כתיב כ"פ בפרשה הקודמת: **אֶל-הַפֶּה** – סלוק, מגביל שגם פעולת הטהרה צריכה להיות **בכהן מיוחד**. ע"פ [תורה תמימה הערה ג] רק בזמן הבמות לא נהגה תורת מצורע. ומאז הקמת בית המקדש תורת מצורע נוהגת גם בזמן הזה. אלא דלטהרת מצורע צריך **כהן מיוחד**, וכ"פ [הרמב"ם פ"ז ה"ט מתרומות], ובזמן הזה אין לנו כהנים מיוחדים כמו שכתב [הרמב"ם בפ"ב מאיסורי ביאה], לכן נשתקע הדין.

המדרש מביא פסוק זה כאחד מהפסוקים בהם מסביר הקב"ה מתן תורה לישראל:
[תורה שלמה ח"א*] זאת תהיה תורת המצורע כשבא הקב"ה ליתן תורה בסיני לישראל, התחילו המלאכים מדיינים לפני הקב"ה, ואמרו מה אנוש כי תזכרנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים. אמרו לפניו רבש"ע נאה לך שתתן תורה בשמים למה שאנו קדושים וטהורים והיא קדושה וטהורה אנו חיים ותורתך עץ חיים מוטב שתהא אצלינו וכו' **כך אמר הקב"ה** אין התורה מתקיימת אצלכם לפי שאין פריה ורביה ביניכם ולא טומאה ולא מיתה וחולי אלא כלכם קדושים ובתורה כתיב אדם כי ימות באהל, ו- **זאת תהיה תורת המצורע [מדרש תהלים מזח]**

פסוק לענין חציצין הלכה למשה מסיני ויקרא מצורע יד, ט:
וְהָיָה בְיוֹם הַשְּׂבִיעִי וְגִלַּח אֶת-כָּל-שְׂעָרוֹ אֶת-רֵאשׁוֹ וְאֶת-זָקְנוֹ וְאֶת נֶפֶת עֵינָיו וְאֶת-כָּל-שְׂעָרוֹ וְגִלַּח וְכִבֵּס אֶת-בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר:

ב- [בבלי סוכה ה ב], [בבלי עירובין ד א], נאמר דאמר רבי חייא בר אשי אמר רב: שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני. ... הגמרא משתמשת בפסוק **(ויקרא מצרע יד, ט)** כדוגמא לענין חציצה **חציצין** דאורייתא נינהו, דכתיב **(וי' מצ' יד, ט)** **וְרָחַץ (אֶת-בְּשָׂרוֹ) בַּמַּיִם** - שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין המים! - כי אתאי הלכתא לשערין, כדרכה בר בר חנה. דאמר רבה בר בר חנה: נימא אחת קשורה - חוצצת, שלש - אינן חוצצות. שתיים איני יודע. - שערין נמי דאורייתא נינהו, דכתיב **וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם** - את הטפל לבשרו, ומאי ניהו - שערין! - כי אתאי הלכתא - לכדבריי יצחק. דאמר רבי יצחק: [בבלי סוכה ו ב], דבר תורה, **רובו ומקפיד עליו - חוצץ**, ושאינו מקפיד עליו - אינו חוצץ. **וגורו** על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד.

קשר של שלוש שערות אינו מהודק ולכן טבילה עמו אינה חוצצת. קשר של שתי שערות אפשר תלוי אם מקפיד על טיט ושערות ברובו או במיעוטו. קשר של שעה אחת הדוק וחוצץ.

[רש"י] דבר תורה. הלכה למשה מסיני (ללמד) רובו ומקפיד עליו - חוצץ (ששער מטונף או קשור ברוב גופו של אדם והאדם מקפיד על כך אז זה חציצה, מהתורה אם לא ברובו של גופו או אינו מקפיד אינו מהווה חציצה, **ורבנן** גזרו גם על מה שהתורה המעיטה והתירה)

עיקר דין חציצה נלמד מהפסוק **וי' מצ' יד, ט: וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר**: הגמרא לומדת מ-**בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר** שלא יהיה דבר חוצץ בינו ובין המים. המלה **אֶת** מוסיפה את שער האדם שיהיה כולו במים ללא חציצה. ההלכה למשה מסיני הוא כמה שיעור חציצה והוא **רובו ומקפיד עליו - חוצץ**. לענ"ד טעם תרשא במלת **וְהָיָה** בתחילת הפסוק מרמז על שיעור החציצה המבורר בתבנית סיום דיבור של הפסוק **וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר**: והוא רובו ומקפיד עליו - חוצץ. וזה המידרוג במצות הטבילה והחכמים גורו החמרה עליו **על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד**.

וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר: המלים תבנית סיום דיבור מגלות כי התורה מיעטה מחציצה "רובו ולא מקפיד ומיעוט ומקפיד". תרשא התריעה על מידרוג במצוה, שיעור ממתי עובר על חציצה כאשר רובו ומקפיד ובפחות מכך לא חוצץ..
אֶת - מוסיף הטפל לבשרו היינו שער

אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר תביר ... סלוק. התביר מחלק בטהר השייך ל"את-בשרו" וללא שייך וזה דבר תורה **רובו ומקפיד עליו - חוצץ**, ושאינו מקפיד עליו - אינו חוצץ.

אבל **וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר** - דרגא תביר טפחא סלוק קבוצת הפרטים שעל כל אחד חלה ההלכה ומרמז לרבנן **על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד**.
 נשאר מצב **מיעוטו שאינו מקפיד שאינו חוצץ**, אבל ה-**[מנן אברהם]** אוסר גם אותו וזה נתמך בתפקיד המצוי של תבנית הטעמים הקבוצה דרגא תביר טפחא שההלכה חלה על כל פרטי הקבוצה וגם ע"י **וְטָהַר** – סלוק, מגביל שרק אם יתיר כל החציצין בשער ובטיט ויטבול יהיה טהור!!!

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"ב – תפצית ההשערות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – בד"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – סדר, מלמד ולמד, רמז לכלל פרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער מחיצה עקירה שגגה = פס – דרוש מהפסוק רעיונו לנושא אחר בהלכה:

1.2 ויקרא מצורע יד,א (התשע"ד)

(וי' מצ' יד,ב) זאת תהיה תורת המצורע ביום שִׁהָרְתוּ וְהוֹבֵא אֶל-הַכֹּהֵן:

[ספרא מצורע פרשה א] (א) (וי' מצ' יד,ב) תורת המצורע (נוהגת) לבית עולמים, זאת אינה נוהגת בבמה תהיה בזמן הזה,

זאת – המלה ממעטת, כנאמר בתו"כ שאינה נוהגת בבמה, אז אולי לא תנהג גם בזמן שאין מקדש, כי אי אפשר לקיים "לפני ה'" בקרבנות והזאת דם, באה תבנית הטעמים זאת תהיה – מהפך פשטא, ומוציאה הכתוב מפשטו ומלמדת כפי' [התורה"מ א] ... אבל במצורע הגם שקרבנותיו אין נוהגים בזה"ז הכשרו ע"י תגלחת וצפרים נוהג תמיד. ולכן אמר זאת תהיה. שלשון הוי' מורה העיכוב (כמ"ש במנחות דף ה יט כז) שיהי' כן תמיד בלי השנות, וכמעשה דר' טרפון (לקמן משנה יג):

תהליך טהרה אחד על נגעים אחדים זה אחר זה [תורה תמימה] (וי' מצ' יד,ב) תורת המצורע - נתנגע ונתרפא, נתנגע ונתרפא, מביא קרבן אחד, שנאמר (וי' מצ' יד,ב) זאת תהיה תורת המצורע, תורה אחת למצורעין הרבה^(ט) [כריתות ט' ב]: [תורה תמימה הערה ה] נראה דצ"ל תורה אחת לצרעות הרבה, שזה יותר מכוון לענין. ואמנם זה הוא רק אם נתנגע קודם שהביא אשמו, אבל אם הביא אשמו ואח"כ נתנגע ונתרפא מביא קרבן מיוחד על נגעו השני, דלאחר שהביא האשם נגמרה טהרתו מנגעו הראשון:

תהליך טהרה אחד אף על פי שהיו למצורע צרעות אחדות, בין מאותו סוג בין מסוגים אחדים, זה אחר זה קודם שהביא אשם אחד. אף שלכאורה היינו אומרים שצריך להביא על כל נגע. אפשר כי טעם מהפך בכתוב (וי' מצ' יד,ב) זאת תהיה תורת המצורע, מרמז להביא קרבן אחד על נגעים אחדים שהופיעו ונתרפאו בזה אחר זה. ע"פ [ת"כ תז' פ"א פ"ב (ו-ח)] הכתוב (יג,ג) נגע צרעת מדבר על נגע אחד, פסוק (יג,א) מלמד על נגע אחד בראיה הראשונה של הכהן ואחרי ראתו לא מתיחסים לנגעים שהופיעו אחריו עד להבראתו וע"פ [הח"ח] מטהרו בצפרים. יש עוד מצב התחלתי המרומז בתבנית הטעמים של (יג,ג) נגע צרעת – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. כאן לפי דרשת תו"כ (יג,ג) נגע ... וְרָאָהּ צִרְעָתָהּ ... וְרָאָהּ, כל נגע שהיה באדם בעת הגעתו הראשונה לכהן יראה לעצמו, במקביל לנגעים אחרים שהיו בו, וסיום כל אחד לא תלוי בנגעים אחרים שנראו עמו. דבר זה המרומז בטעם (יג,ג) אָתָּו – סלוק מגביל כל נגע לעצמו בלי תלות בנגעים אחרים שנראו עמו בעת ובעונה אחת. נגע שהוסגר יעבור תהליך הסגר, נגע שהחלט יעבור תהליך היטהרות וקרבנות. ויכול להמתין להבראת כולם ולהתחיל תהליך טהרתו בזוג צפרים אחד.

(וי' מצ' יד,ב) תורת המצורע תורה אחת לכל המצורעין שיהיו מביאים קרבן זה, וכי מניין יצאו (לחלק תורת טהרתם) לפי שמצינו שחילוק הכתוב בטומאותיהם (מראות וסימנים) ובשבועותיהם (הסגר שבוע או שבועיים) יכול אף כן נחלוק בקרבן ת"ל תורת המצורע תורה אחת לכל המצורעים שיהו מביאים קרבן זה.

(תהליך טהרה ביום) (ב) (וי' מצ' יד,ב) תורת המצורע ביום, מלמד שטומאתו וטהרתו ביום, אין לי אלא טומאתו וטהרתו ביום, מנין שחיטת ציפרים והזיית דם ציפרים ותגלחתו ביום, ת"ל תורת המצורע, יכול אף לקיחת ציפרים ושילוח ציפרים וכיבוס בגדיו (טבילת בגדים שלבש בזמן החלט) ורחיצתו (טבילת עצמו) ביום, ת"ל תורת המצורע ביום, (וי' מצ' יד,ב) בְּיוֹם – טפחא מנתק התוכן שהוא סמיכות ממלת שִׁהָרְתוּ מרמז למשנה ב: מלמד שטומאתו וטהרתו ביום, (ראה בהמשך) שִׁהָרְתוּ – אתנה מגביל מלמד שטומאתו וטהרתו ביום, (ראה בהמשך) אבל לקיחת ציפרים ושילוח ציפרים וכיבוס בגדיו לא חייב להיות ביום.

(תהליך טהרה בנוכחות כהן) (ג) (וי' מצ' יד,ב) תורת המצורע ב-כֹּהֵן, מלמד שטומאתו וטהרתו ב-כֹּהֵן, אין לי אלא טומאתו וטהרתו ב-כֹּהֵן, מנין שחיטת ציפרים והזיית דם ציפור ותגלחתו ב-כֹּהֵן, ת"ל תורת המצורע ב-כֹּהֵן, יכול אף לקיחת ציפרים ושילוח ציפרים וכיבוס בגדיו ורחיצתו ב-כֹּהֵן ת"ל זאת, (טט) הקטע הבא הוא פתיחת משנה ד בְּיוֹם שִׁהָרְתוּ וְהוֹבֵא שלא ישא. זאת – המלה ממעטת, אין הכרח בכֹּהֵן ל- לקיחת ציפרים ושילוח ציפרים וכיבוס בגדיו ורחיצתו

[התורה"מ א] ... אולם כמ"ש תורת המצורע פורט רק דברים המעכבים שהם מן התורה והחק המוכרח בו, והם שחיטת צפרים והזיית דם צפור ותגלחת שמעכבים הטהרה, אבל דברים שאינם מן החוקים המעכבים כגון לקוח צפרים ושילוח הצפור וכיבוס בגדים שאין מעכבים כמ"ש בתוספתא (ועי' ברמב"ם וראב"ד פ"א מה' ט"ז ה"ד) א"צ להיות ביום. וכן הטבילה אף שמעכבת כבר נאמרה בפ' תזריע שסיים תמיד וכבס בגדיו טהרה ואינו מן התורה הנלמדת בפ' זאת: וצ"ע מה כוונת התורה"מ בשם הרמב"ם שאין לקיחת הצפרים מעכב, שהרי השחיטה וההזייה אינן יכולות להתבצע והן מעכבות את תהליך הטהרה.

[הח"ח] – לקיחת צפרים לא צריך יום וכהן כי אינם נאסרים בלקיחתן ויכול להחליף, שלוח לא מעכב את תהליך הטהרה קבוצת פעולות: שחיטת צפור, הזייה, תגלחת א, טבילה – הסדר ביניהם לא מעכב, אי ביצוע כל אחת מהן – מעכב הזייה – בעץ ארז, אזוב, שני תולעת, שתי צפרים – מעכבות זו את זו אם חסר אחד מהם שחיטת צפור, הזייה, תגלחת א – אם לא ביום ובכהן – מעכב טבילת המיטה – לא חייבת יום וכהן קבוצת פעולות: לקיחת צפרים, שלוח צפור, כבוס, אי ביצוע כל אחת מהן – לא מעכב

(וי' מצ' יד,ב) תורת המצורע – זקף-קטן, בתפקיד של שתיים, קבוצת פעולות מעכבות (שחיטת צפרים, הזיית דם צפור, תגלחת א', טבילה), קבוצת פעולות שאינן מעכבות אם לא בוצעו (לקוח צפרים ושילוח הצפור וכיבוס בגדים), תורת המצורע – מונח, חלוקה בתוך קבוצת הפעולות המעכבות, הפעולות: שחיטת צפרים, הזיית דם צפור, תגלחת א', חייבות להיות ביום ובכהן, טבילת המצורע אינה חייבת להיות ביום ובכהן. שילוח הצפור לא מעכב ראה [ספרא מצורע פרשה ב (י)] (וי' מצ' יד,ב) וְרָתַח בְּיָמָיו

(ד) (טט) – קטעי הפתיחה שבסוגרים באים ממשנה ג (וי' מצ' יד,ב) בְּיוֹם שִׁהָרְתוּ וְהוֹבֵא אֶל-הַכֹּהֵן (שלא ישא) (שאינן צריך לשהות שבעה ימים, משיתרפא אלא מיד מתחיל בסדר הטהרה). (טט) הפתיחה המקורית של משנה ד) כשהיה מונבד דן לפני ר' עקיבא אם משפטרתי (למצורע המוסגר מהסגר כשהוא טהור) בעמידתו (וחזר ועומד במחנה מיד בלי ספירת שבעה ימים, בכל זאת כאשר) אחזתיו בהליכתו (צויתי שיששה בהסגר) ז-ניסן-התשפ"ב 8-Apr-22 3/14 ויקרא-מצרע ©ZZFisher/טטודל-28-ויקרא-מצרע

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצורתו האמתי – החלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ב; **תפצית ההשערות**: אתנח, סלוק = חוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מנח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – סדר, מלמד ולמד, רמז לכלל פרט, רבוי מיעוט; דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנא** = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציא, עקירה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער מוציא, עקירה, שגגה = שכהה; **פז** – דרוש מהפסוק רעיונו לנושא אחר בהלכה:

שבעה (ימים), **משאחזותיו** (למצורע המחלט מהחלט כשהוא טהור) **בעמידתו** (התורה משהה את חזרתו ועמידתו במחנה) **שבעה** (ימים בין תגלחת א' וצפרים וטבילה, ובין תגלחת ב' וקרבות) **אינו דין שיאחזינו** (אחרי שנפרא וישהה) **בהליכתו** (מההחלט) **שבעה** (ימים לפני שיתחיל את תהליך הטהרה (תגלחת א', צפרים, טבילה). מונב לומד בקל וחומר מהסגר להוסיף שבעה ימים לפני ימי הספירה מהחלט (בהן תגלחת א' וכו'), **א"ל רבי עקיבא** (מהלך של קל וחומר מימי הספירה מההחלט לימי ההחלט, מהלך המביא להכרה שהלימוד של מונב מוסיף עוד ועוד ימים) **מוסיף אני על דבריך וכי במה החמירה תורה, בימי גמר (ימי החלט) או בימי ספר (שבעה הימים בין תגלחת א' וכו' ועד תגלחת ב' וכו'), חמורים ימי גמר מימי ספר, שבימי ספר אינו מטמא משכב ומושב, ואינו מטמא בביאה (לאהל), ימי גמרו (כשהוא מחלט) מטמא משכב ומושב ומטמא בביאה, (אז תלמד בקל וחומר ממצב ההחלט ולא ממצב ההסגר) ואם לימי ספר הקלים נתנה לו שבעה (של תגלחת א' וכו'), לימי גמר החמורים אינו דין שאתן לו שבעה (ימים ביציאה מההחלט לפני ימי הספר), א"ל (מונב) **רבי כל שכן הוספת (חזקת דברי), א"ל ר"ע** (אמרת שהספר הוא המלמד לכן) וכשנתתה לימי גמר (עוד) **שבעה**, (ש)נעשו אף הם ימי ספר (כדי להקל עליו ולהשוותם לימי הספר שלא יטמא משכב מושב ובביאה ולכן מיד תגלחת א' וכו'), ונמצאו אלו (ימי הספר 14 והם המלמדים על) ואלו (ימי הגמר שיהיו) **ארבעה עשר, ואם לימי ספר הקלים נתת לו ארבעה עשר לימי גמר החמורים אינו דין שאתן לו ארבעה עשר נמצאת מרבה לו והולך עד לעולם** (עכשו תוסיף לימי הספר עוד 14 ויהיו 28, ולכן תוסיף לימי הגמר 14 ויהיו 28 וחזר חלילה), **הא מפני הדין הזה צריך הכתוב לומר ביום שְׁהָרְתוּ וְהוּבָא אֶל-הַכֹּהֵן שֶׁלָּא יִשָּׂא.****

קבוצת הפעולות: שחיטת צפור, הזייה, תגלחת א – אם לא ביום ובכהן – מעב (וי' מצ' יד,ב) **בְּיוֹם** – טפחא בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהמלה המוטעמת אתנח, ע"פ **[תורה תמימה הערה ז]** המלה **בְּיוֹם** יתירה כי די היה לכתוב **בְּהַרְתוּ** לכן המלה נדרשת ע"פ האפיין הבא מאחריה שכל מעשי הטהרה יהיו מוגבלים לאור יום וכל היום כשר ע"פ **[תר"כ], [בבלי מגילה כא,א]**

בְּיוֹם – טפחא בתפקיד כפותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו **שְׁהָרְתוּ** – אתנח, בתפקיד הגבלה כנדרש במשנה ד שלא ישהא, ואז טפחא ללא מרכא לפנייה במלת **בְּיוֹם** בתפקיד התפשטות ענין שלא ישהא את קבוצת הפעולות המעכבות שנדרשו מ-**תּוֹרַת הַמְצַרְע**.

אֶל-הַכֹּהֵן – מקף, בורר **בין** כהן בעל יחוס ידוע **ובין** כהן שיחוסו לא ידוע. **אֶל-הַכֹּהֵן** – : סלוק, מגביל שגם פעולת הטהרה צריכה להיות **בכהן מיוחס**. ע"פ **[תורה תמימה הערה ג]** רק בזמן הבמות לא נהגה תורת מצורע. ומאז הקמת בית המקדש תורת המצורע נוהגת גם בזמן הזה. אלא דלטהרת מצורע צריך **כהן מיוחס**, וכפ"ה-**[רמב"ם פ"ז ה"ט מתרומות]**, ובזמן הזה אין לנו כהנים מיוחסים כמו שכתב ה-**[רמב"ם בפ"ב מאיסורי ביאה]**, לכן נשתקע הדין.

ויקרא מצרע יד,ג: וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶל-מַחֲוֵץ לְמַחְנֵה וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא נִנְע-הַצָּרְעָת מִן-הַצָּרוּעַ: [ספרא מצורע פרשה א] (ה) (וי' מצ' יד,ג) וַיֵּצֵא ... אֶל-מַחֲוֵץ לְמַחְנֵה ומה תלמוד לומר לפי שנאמר (י"ד,ג) **וְרָאָה הַכֹּהֵן** שיכול אין לי מטהר את המצורע אלא כהן שהיה לפניו מן המחנה היה בימים ובנהרות ובמדברות מנין תלמוד לומר (י"ד,ג) **וְרָאָה הַכֹּהֵן**, אם כן למה נאמר (י"ד,ג) **וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן**, כהן שאיפשר לו ליכנס לפניו מן המחנה מטהר את המצורע, אין מצורע מטהר את המצורע. (י"ד,ג) **וְרָאָה הַכֹּהֵן** – מלמד שיכול לבוא מן המחנה ומן הים ומן המדבר, לכן (י"ד,ג) **וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן** כתוב יתר המאפשר לדרוש ש-אין מצורע מטהר את המצורע כי כהן מצורע אינו יכול להכנס לפניו המחנה.

(ו) (וי' מצ' יד,ד) **וְהִנֵּה נִרְפָּא** שהלך לו נגעו, הנגע שהלך לו שער לבן, **צָרְעָת** שהלכה לה המחיייה, אין לי אלא כולם, ומנין אף מקצתם, תלמוד לומר **מן- הנגע** אפילו מקצת שיער לבן, **מן- הצרעת**, אפילו מקצת המחיייה, **(מן-הצָרְעָת)** להביא את שפרחה בכולו שיטען ציפרים.

(ז) (נסיון ללמוד על הפורח בקל וחומר מהוצא מהחלט ואז אין צורך בכתוב, שעשו להתפנות לדרשה אחרת) הלא דין הוא מה אם מי שטיהר ואין סימנים מטמאים עמו (זה המחלט שהלכו סימני הטומאה לגמרי) טעון ציפרים, מי שטיהר וסימנים מטמאים עמו (זה הפורח כולו, ולפי פ"ה הח"ח למוסגר שלהלן מובן שהמראה קיים ולא דווקא סימני הטומאה) אינו דין שיטען ציפרים, (דחיית הקל וחומר) הרי שעמד בו שני שבועות (בהסגר) יוכיח שטהר וסימנים מטמאים עמו (פ"ה הח"ח שהמראה קיים ללא סימני טומאה) ואין טעון ציפרים (לכן צריך כתוב מפורש שיהיב את המטיהר ע"י פריחה בכולו בתהליך טהרה הטעון ציפרים). (ח) (המשך דחיית הקל וחומר) ואף אתה אל תתמה על שפרחה בכולו שאע"פ שטהר וסימנים מטמאים עמו לא יטען ציפרים (הקל וחומר ניסה להוכיח כי הפורח יביא צפרים, הוכח מהשוואה למוסגר שלא צריך צפרים, לכן כדי לחייב את הפורח בצפרים צריך כתוב) ת"ל **מן-הצָרְעָת** להביא את שפרחה בכולו שטעון ציפרים.

(י"ד,ג) **וְרָאָה הַכֹּהֵן** – פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שני מצבים המוליכים לטהרה (א) רפואה מצרעת כאשר הלכו סימני טומאה או מקצתם (ב) רפואה ע"י פריחה מלאה.

(וי' מצ' יד,ד) **וְהִנֵּה נִרְפָּא נִנְע-הַצָּרְעָת מִן-הַצָּרוּעַ** **וְהִנֵּה** – תביר, מלמד שגם במצב שבו המראה בכלל לא נרפא, באה מלת **וְהִנֵּה** – חידוש המגלה שעוברים לתהליך טהרה: (א) המלים (י"ד,ג) **נִרְפָּא נִנְע-הַצָּרְעָת** מלמדות שהלך לו נגעו כולו (מראה וסימנים), תבנית הטעמים של (י"ד,ג) **נִרְפָּא נִנְע-הַצָּרְעָת** – מרכא טפחא, קבוצת פרטים של מצבי הצרעת: עור הבשר, שחין ומכוה, נתק, עור הראש.

(י"ד,ג) **נִנְע-הַצָּרְעָת** – מקף בורר **בין** האם **נִרְפָּא** משמעו היעלמות של המראה והסימנים **ובין** **נִרְפָּא** משמעו ירידת מראה ו/או סימנים מתחת לשיעורים המטמאים (מקצת הסימנים) וזה מה שקובע להלכה [תו"כ] מלמדת שהלכו מקצת הסימנים ממלת **מן**,

(י"ד,ג) **נִנְע-הַצָּרְעָת** – טפחא, כפותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריה, ופי' **[הח"ח]** כי מלת **מן** נזרקה לאחוריה ומלמדת שהלכו מקצת סימני הטומאה (הנשאר הוא פחות משיעור מטמא), וזה שכתב תו"כ **(י"ד,ג) מן** – הנגע אפילו מקצת שיער לבן, **מן** – הצרעת, אפילו מקצת המחיייה,

(ב) המלים (י"ד,ג) **מן-הצָרְעָת [תו"כ]** (ח) להביא את שפרחה בכולו שטעון ציפרים. **מן-הצָרְעָת** – מקף, בורר בין פטור מצפרים למיטהר מפני שהצרעת פרהה כולו ובין חיוב להביא צפרים. ו-**[תו"כ]** פוסק חיוב להביא צפרים. טעם (י"ד,ג) **הַצָּרְעָת** – סלוק, מגביל וצ"ע.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ב; **תפצית ההשערות**: אתנח, סלוק = חוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – בד"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – סדר, מלמד ולמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מוטע) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנא – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער מחיצה עקירה שגגה = שכחה; פאר – דרוש מהפסוק רעיונו לנושא אחר בהלכה:

1.3 ויקרא מצורע יד, א (התשע"ו)

ויקרא מצורע יד, ד: [ד] וצנה חכהו ולקח למטהר שתי-צפרים חיות שהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב: [ה] וצנה חכהו ושקט את-הצפור האחת אל-כלי-חרש על-מים חיים: [ו] את-הצפר החיה יקח אמה ואת-עץ הארז ואת-שני התולעת ואת-האזב ויטבל אותם ואתו הצפר החיה בדם הצפר השקטה על המים החיים: [ז] והזה על המטהר מן-הצרעת שבע פעמים ויטהרו ושלח את-הצפר החיה על-פני השדה:

[ספרא מצורע פרשה א] (ט) (וי' מצ' יד, ד) וצנה חכהו ולקח, הציווי בכהן והלקיחה בכל אדם. (י) ולקח למיטהר, לשם מטהר בין איש בין אשה בין קטן, מיכן אמרו לקח לאיש כשירות לאשה, לאשה כשירות לאיש, לבית כשר למצורע, למצורע כשר לבית.

הכתוב (וי' מצ' יד, ד) ולקח למטהר שתי-צפרים חיות מכיל שתי תבניות טעמים המייצגות שתי תכונות בצפורי המטהר. תכונה (א) תבנית הטעמים של (וי' מצ' יד, ד) ולקח למטהר שתי-צפרים חיות – דרגא תביר מרכא טפחא, בתפקיד של כעין קבוצת פרטים (איש אשה קטן בית) הקשורים לנושא היטהרות מצרעת, שעל כל אחד חל אותו ענין, כאן לקיחת שתי הצפרים לשם מיטהר אחד, כשר לכל אחד אחר מהמיטהרים.

[ספרא מצורע פרשה א] (יא) (וי' מצ' יד, ד) ולקח ... צפרים, מיעוט ציפורים שנים אם כן למה נאמר שתי- שיהו שוות, ומנין שאף על פי שאינן שוות כשירות תלמוד לומר (וי' מצ' יד, ד) צפור (וי' מצ' יד, ד) צפר ריבה (א) פעם שניה (וי' מצ' יד, ד) צפר.)

(וי' מצ' יד, ד) שתי-צפרים – מקף, כרב-מצב (א) לכתחילה הצפרים צריכות להיות שוות (ב) בדיעבד אם לא שוות לא מעכב. הפסוקים הבאים מלמדים על צווים לקחת שני בעלי חיים מאותו מין לקרבן מסוים. כאשר מופיע מקף הלימוד הוא לכתחילה שוויון בין שני בעלי חיים ובדיעבד כשרים לקרבן גם זוגות שאינן שווים. כאשר לא מופיע מקף אין דרישה של לכתחילה שוויון בין שני בעלי חיים.

ויקרא מצורע יד, ז: ויבנים השמיני יקח שני-כבשים תמימים וכבשה אחת בת-שנתה תמימה ושלשה עשרנים סלת מנחה בלילה בשמן ולג אחד שמן:

שני-כבשים – מקף, לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב (ע"פ תו"כ).

ויקרא אמר כג, ג: והניף חכהו | אותם על לחם הבפרים הגופה לפניו | על-שני כבשים קרש יהיו לה' לפקן:

שני כבשים – שלא במקף, לא נדרש לכתחילה שוויון בין בעלי החיים. על-שני – מקף, מתוך אופני תנופה אחדים, עושה כך:

מניח זה בצד זה ומניף ... רבי לטעמיה דאמר על בסמוך [תורה שלמה [קמב] בשם מנחות סא, א, סב, א]

במדבר פינחס כח, ט: ויביום השבת שני-כבשים בני-שנה תמימים ושני עשרנים סלת מנחה בלילה בשמן ונסכו:

שני-כבשים – מקף, לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב ע"פ [בבלי יומא סב, ב] מוספין של שבת - ודאי צריכין שיהיו שניהן שוין. רש"י ומוספין של שבת - שנאמר בהם שני-כבשים - ודאי שנים שוים לעיכובא, מדלא הדר כתב בהו אחד לרבות, אף על פי שאינן שוין להכשיר (היות ולא חזר הכתוב ופירט כמו בתמידין כבש אחד כבש שני שמשמעו שאי שוויון לא מעכב), כך שמעתי, וקשיא לי: עיכובא מנלן (וקשה לרש"י האם אי הפירוט אכן מלמד עיכוב), ונראה בעיני דהכי גרס: מוספין ודאי שנים למצוה, מצותן (לכתחילה) להיות שוין (אבל אי שוויון לא מעכב), ולא גרסינן מדלא כתיב אחד אחד (ולא גורסים בגמרא אחד אחד כדי שאי שוויון לא יעכב), ושיטתא דתלמידי תרביצאי היא (שאי שוויון לא מעכב).

(וי' אח"מ טז, ה) ומאת עדת בני ישראל יקח שני-שערי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה:

שני-שערי – מקף, בורר בין לכתחילה – שוים, בדיעבד לא שוים לא מעכב (ע"פ תו"כ).

- עד כאן עיון במשנה יא -

ויקרא מצורע יד, ז: וצנה חכהו ולקח למטהר שתי-צפרים חיות שהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב:

[ספרא מצורע פרשה א] (יב) (וי' מצ' יד, ד) חיות ולא שחוטות, שהרות ולא טרפות, ...

[התוה"מ יא] צפרים חיות שהרות דברי הספרא הם שלא כסוגיית הגמ' חולין (דף ק"מ) דשם אמר ר' יצחק שיש הבדל בין שם עוף ובין שם צפור, שנוף כולל טמא וטהור וצפור הוא שם מיוחד רק למיני טהורים (אם לא בשאומר צפור שמים צפור כנף) ומסיק דטהורות בא לדרשא אחרת, וכן לא אמרו שם דחיות למעוטי שחוטות עיין שם. וכבר האריך בזה הרמב"ן בפי' והמ"ל (ה' ט"ז) עיין שם ואם נדחק להסכים דברי הספרא עם הגמ', צ"ל שתחלה באר את הפשט, ר"ל פשט של חיות משמע לא שחוטות, ופשט של שהרות משמע ולא טמאות, והדר אמר שלפי הדרוש צ"ל ולא טרפות כי טמאות ידעינן מצפור, וס"ל כמ"ד טריפה חיה ולא אמעיט טריפות מן חיות, אבל עם האמת כבר אמר בירושלמי (פ"ק דניזיר ה"א) אית תני תני כל עוף טהור קרוי צפרים. אית תנאי תני כל העופות בין טמא ובין טהור קרוי צפרים. והתנא דרק טהור קרוי צפרים הוא ר' יאשיהו ור' יצחק בספרי (פ' ראה) והתנא דכולם קרוים צפרים הוא התנא דספרא. ומה שדרש ולא טריפות גרס בפסיקתא זוטרתיה חיות ולא טריפות ומפרש חיות בריאות וזה כמ"ד דטריפה אינה חיה.

הכתוב (וי' מצ' יד, ד) ולקח למטהר שתי-צפרים חיות מכיל שתי תבניות טעמים המייצגות שתי תכונות בצפורי המטהר. תכונה (ב) תבנית הטעמים של (וי' מצ' יד, ד) למטהר שתי-צפרים חיות – תביר מרכא טפחא, מרכא טפחא יתור לרבות, ע"פ דרשה ב-(וי' מצ' יד, ג) נרבה צפרים שחוטות שדרות בבית כבשדה בגודל שדמן ניכר ברביעית מים וזה מיני דרוו. תביר ממעט מהמקורי והרבו (ע"פ רמב"ן) מחוסרות איבר.

הספרא במשנה (יב) והתוה"מ מביאים דרשה נוספת המתואמת עם תבנית הטעמים מרכא טפחא בכתוב (וי' מצ' יד, ד) צפרים חיות, שהרות. צפרים חיות – מרכא טפחא, יתור לרבות טריפות שעשויות לחיות כמוסבר להלן,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצורע האמתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ב; תפצית ההשגות: אתנח, סלוק = חוק-טפוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-בד"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – סדר, מלמד ולמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער מחיצה עקירה שגגה = שכחה; פז – דרוש מהפסוק ריעונו לנושא אחר בתלכה:

צפריים – לכלול כל העופות, למאן דאמר שמלת צפור כולל עופות טהורים וטמאים, **תינות** – לכלול גם לא בריאות למאן דאמר שטריפה חיה (בבלי ע"ז ה), ולא כמאן דאמר שטריפה אינה חיה (בבלי ע"ז ה).
טהרות – אתנח, מגביל כפי שנראה בהמשך, **טהרות** – משמע שבא להגביל משהו בכתוב לפניו.
תינות – טפחא, בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **טהרות**, וכאן ההתאפיינות היא על שתי המלים **צפריים תינות**.
התאפיינות (א) **צפריים ... טהרות** – טעם אתנח מגביל את מלת **צפריים** לעופות **טהרות** ולא טמאות כדרשת ספרא (יב).
התאפיינות (ב) **תינות טהרות** – טעם אתנח מגביל את מלת **תינות** לבריאות בלבד וממעט טריפות שעשויות לחיות, דרשת ספרא (יב) **טהרות** ולא טריפות.

[ספרא מצורע פרשה א] (יב) ... (וי מצ' יד, ד) ועץ יכול כל עץ תלמוד לומר ארוז אי ארוז יכול טרף (חלק של עלה) תלמוד לומר ועץ, הא כיצד בקעת של ארוז, ר' חנניה בן גמליאל אומר ובראשה טרף (הח"ח פירש עלה, טט – כמו בפסוק (בר' נח תיא) ונתבא אגליו היננה ... ותנה עלה-זית טרף בפניו), התורה מ' פירש ענף, שבראשו עלה כדי שיספוג את מי ההיזה.
[התורה"מ יב] ... וברמב"ם (הל' טומאת צרעת) לא הביא את דבראשה טרף, אולם הר"ש גרס בדברי רחב"ג וראשה טרף ר"ל חלוק א' לב' וב' לד', ולפ"ז צריך לאמר שמ"ש עוביו כרביע כרע הוא דבר א' ומ"ש א' לשנים הוא דבר שני, ר"ל שהיה טרף, ובזה יהי' ד' דברים (במשנה יג בדברי רבי יהודה שלמד בדברי רבי טרפון) ובזה יעלו דברי הרמב"ם כר' טרפון:

(וי מצ' יד, ד) וצנה הכהן ולקח למטהר שתי צפריים תינות טהרות ועץ ארוז ושני תולעת ואזב:
[ספרא מצורע פרשה א] (יג) אמר רבי יהודה שבתאי היתה והלכתי אחר רבי טרפון לביתו אמר לי יהודה בני תן לי סנדלי ונתתי לו, פשט ידו לחלון ונתן לי ממנה מקל אמר לי יהודה בזו טיהרתי שלשה מצורעים ולמדתי בה שבע הלכות שהיא של ברות (ברוש בלשון הקדש, התורה"מ: והוא אחד מיו"ד מיני ארוז (בבלי ר"ה פ"ב)) ובראשה טרף, וארכה אמה, ועבייה כרביע כרע המטה אחד לשנים ושנים לארבעה ומזים ושונים ומשלישים ומטהרים בפני הבית ושלא בפני הבית ומטהרים בגבולים.
[התורה"מ יב] ... ומ"ש ומטהרים בגבולים דר"ט היה שלא בפני הבית ובח"ל (ובחוץ לארץ) כמ"ש בפסחים (פ' אלו דברים)

[ספרא מצורע פרשה א] (יד) (וי מצ' יד, ד) ושני יכול פיקס (הח"ח צבע אדום הבא מן העץ שחוחכים קסמים ומרתיחים אותם והוא אדום, יכול שיצבע בו הצמר, ובספר [שפוני טמוני חול הרב ליינר גרשון חנוך (בעל התכלת) ע' 89] הסביר שפיקס זה העץ שבו מתרקמת התולעת שמופק ממנה צבע אדום), תלמוד לומר תולעת אי תולעת יכול אחד מן הצבעים תלמוד לומר ושני הא כיצד זו זהורית טובה, יוחנן בן דהבאי אומר ושני תולעת, שני שבתולעת (הח"ח שני שבתולעת, צמר שנצבע בצבע שנחלש כוחו מצביעה קודמת בו). (טו) ומנין שאם טעמה (עשה צביעת נסיון) פסלה תלמוד לומר ושני תולעת (הח"ח עיין בראב"ד ור"ש שהיה להם הגירסא ושני תולעת ואזב מה אוזב בתחלתו אף שני תולעת בתחלתו שלא טעם. וכתבו דהאי סיפא אתאן (אלו דברי) ל"ת ק וקאמר דאפילו לא נצבע באותו הצבע שום דבר ורק לנסיון בעלמא פסול),

הסבר תבנית הטעמים של **ושני תולעת ואזב** ע"פ גרסת ראב"ד ור"ש.
ושני תולעת – מרכא טפחא, יתור לרבות על צבע זהורית טובה שבו נצבע הצמר בשריה ראשונה, צבעי אדום אחרים שבכל פעם ששורים צמר באותו שני תולעת הצמר נצבע בצבע ההולך ונחלש.
תולעת – טפחא, בתפקיד פותחת טפח לאפיין את **שני תולעת** מהכתוב אחריה **ואזב** – שטעמו סלוק בתפקיד מגביל, ובא לאפיין מה **אזב** בתחלתו (שלא השתמשו בו לפני-כן בכלל) אף **שני תולעת** בתחלתו **שלא טעם** (שלא השתמשו בו לפני-כן בכלל, לא לטעימת נסיון ביורה שבה צובעים, ולא לצביעה, ולא עירו צבע שהיה בו שימוש כלשהו ליורה שבה צובעים, כי צריך צביעה לשמה ושל פעם ראשונה), ולכן מותר רק צבע זהורית טובה.
(יו) ואזב ולא אזוב יון ולא אזוב כחלית ולא אזוב רומי ולא אזוב מדברי ולא כל אזוב שיש לו שם לווי.
(א) מלת ואזב – ללא שם לווי מגביל לאזוב שאין לו שם לווי. (ב) טעם מלת **ואזב** – סלוק, מגביל לאזוב שלא השתמשו בו לפני-כן בכלל וכנראה נדרש שנלקח לשם הזהה.

וצנה הכהן – זקף-קטן בתפקיד שני ציוויים, (א) מה שלוקח למיטהר אחד יכול לשמש למיטהר אחר וזהו **ולקח למטהר שתי צפריים תינות טהרות ועץ ארוז ושני תולעת ואזב**.
(ב) הלקחה של כולם צריכה להיות מדברים שלא עשו בהם שימוש קודם, והשני תולעת נצבע לשם הזאה כפי' [רש"י בבלי מנחות מב, ב] שטעימה פסולה משום שלא לשמה (עין שם).

לשימוש בפסוק **ויקרא מצורע יד, ד: וצנה הכהן ולקח למטהר שתי צפריים תינות טהרות ועץ ארוז ושני תולעת ואזב:**
ראה **[בבלי חולין קלח – קמב]**, שילוח הקן, **(וי מצ' יד, ד) צפריים תינות טהרות** – עוף טהור שאינו טריפה, ומכאן אל **(דב' ראה יד, יא) ס [יא] כל-צפור טהרה תאכלו: [יב] וזה אשר לא-תאכלו מהם תגשור ותפגס ותעזגה:**
וזה – זקף-גדול מלמד על שלושה עופות טהורים האסורים באכילה בנוסף לצפור השחוחה של המצורע הכתובה בפסוק הקודם וכמו העופות הטמאים הכתובים אחריה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצורע (ל) – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ב; **תנח"ך** = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מחפץ** = מוציא מפשט – מוציא ממש; **מקרא** = מאריך, רבוי; **דקא** – מצרף; **תבר** – מחלק, מנעט, לא ממש; **טפחא** = טרקה – שנוי משמעות, רבוי ממשות; **מקרא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דקא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מקרא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מקרא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – סדר, מלמד ולמד, רמז לכלל פרט, רבוי מיעוט; דרוש בפסוק ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **פז** – דרוש מהפסוק רעיונו לנושא אחר בהלכה:

1.4 ויקרא מצורע יד, א (התשע"ט)

(וי' מצ' יד, א) וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב: ויקרא מצורע יד, ה: וצוה הכהן וישחט את-הצפור האחת אל-כלי-חרש על-מים חיים:

[ספרא מצורע פרשה א פרק א] (א) (וי' מצ' יד, ה) וצוה הכהן ציווי בכהן ושחיטה בכל אדם דברי רבי יהודה בר' יוסי, רבי אומר אף שחיטה בכהן.

רבי יהודה בר' יוסי חולק על הנאמר ב-**[ספרא מצורע פרשה א] (ג) (וי' מצ' יד, ב) תורת המצורע ב-כהן**, ... מנין שחיטת ציפורים והזיית דם ציפור ותגלחתו ב-כהן, ו-**[התנוח"מ]** אומר שהלכה כרבי. **וצוה** – פשטא בתפקיד "אחד" **הכהן** – זקף-קטן בתפקיד שני כהנים. לכן **וצוה הכהן** משמעו שכהן אחד מצווה לכהן אחר **ושחט**, ואם הכהן שוחט אז אינו צריך לצוות לכהן אחר לשחוט, טעם טפחא במלת **ושחט** בתפקיד שני משמעות והתפשטות האפיון אל הכתוב לפניו **הכהן**, ללמד בשנוי סדר המלים **ושחט הכהן** ואז פשטא במלת **וצוה** בתפקיד עוצר קצר המנתק ממלת "הכהן" והצווי לא מתקיים. ובסיכום: אם הכהן אינו שוחט הריהו הוא מצוה לכהן אחר לשחוט, ואם הוא שוחט אז אינו מצוה.

(ב) (וי' מצ' יד, ה) וישחט את-הצפור, האחת שבשמים, האחת הברורה (המובחרת) שבשמים (פי' ה"ח"ח כי ה"א הידיעה ב-האחת מלמדת זאת)(מכאן שבדיעבד אם אין שוות יקה שונות, ומה שדרשנו מטעם מקף של (וי' מצ' יד, ד) שתי צפרים מסייע לזה) האחת שאם מתה אחת מהם או שנעשת טריפה יקה זוג לשנייה.

את-הצפור – מקף מונח, **את** – מקף בתפקיד רב-מצב של סיבות לחסרון צפור (טט - א) מתה אחת מהם (טט - ב) או שנעשת טריפה. מונח בתפקיד רבוי ש-יקח **צפור** להשלמה של זוג לשנייה ולא שיחליפם בשתי צפרים אחרות. **האחת** – אתגת, להגביל, מחזק את הדרשה הברורה (המובחרת) שבשמים. לריש לקיש אפשר לומר שמגביל הנאה משעת לקיחה (משנה ו).

(ג) (וי' מצ' יד, ה) האחת אל-כלי-חרש ואין שתיים (שתי צפרים עבור שני מצורעים) אל-כלי-חרש (אל כלי אחד), והלא דין הוא מה אם במקום שלא כשרו משם לשם (ששחט הטאת של א' עבור ב' שתי הטאות פסולות) כשרו לעירובים (אבל זריקת דם שתי הטאות של אנשים שונים שנתערב כשרה), כאן שכשרו משם לשם (צפורי מצורע אחד כשרות עבור מצורע אחר) אינו דין שיכשרו לעירובים (של דמם בכלי אחד) תלמוד לומר (וי' מצ' יד, ה) האחת אל-כלי-חרש, ואין שתיים אל-כלי-חרש.

האחת – אתגת **אל-כלי-חרש** – טפחא ללא מרכא לפניו, אפשר כי בתפקיד התפשטות האפיון של כלי אחד אל מעבר לאתגת ומתקבלת המסקנה ואין שתיים (שתי צפרים עבור שני מצורעים) **אל-כלי-חרש** (אל כלי אחד).

(ד) (וי' מצ' יד, ה) כלי יכול אחד מן הכלים, תלמוד לומר לומר כלי הא כיצד זו פיילי של חרש, מים חיים ולא מים מלוחים ולא מים פושרים (שהתבשלו) ולא מים מכזבים (אינו נובע בהתמדה) ולא מים מנטפים (נובע טיפין), רבי אליעזר אומר מה מים שלא נעשה בהם מלאכה אף כלי שלא נעשה בהם מלאכה, רבי שמעון אומר מה מים הברורים שבמינין אף ציפור הברורה שבמינה זו קיפל.

בקטע הבא מבורר תפקיד טעם מקף ראשון ב-**אל-כלי-חרש** **[אוצר החכמה, אבן הבוחן, הרב רוזנבוים יעקב מאיר],** שאלה צו. **(וי' מצ' יד, ה) וישחט את-הצפור האחת אל-כלי-חרש על-מים חיים עיין במתני' חולין מ"א ע"א ונסה להקשות לפי הט"ז י"ד ס"י קי"ז (שלא לעשות סחורה מדבר איסור, וכו' סעיף אחד. ס"ק א'. (מצורע)**

תשובה צו. שיטת הט"ז הוא שאין כח ביד חכמים לאסור דבר שהתורה התירה בפירוש, וכיון שהתורה מתירה לשחוט אל כלי, ועל מים האיך אסרו חכמים בחולין מ"א. (אמרי דוד)

זה לשון **[משנה חולין פ"ב, מ"ט]** אין שוחטין לא לתוך ימים ולא לתוך נהרות ולא לתוך כלים אבל שוחט הוא לתוך עוגג של מים ובספינה על גבי כלים אין שוחטין לגומא כל עיקר אבל עושה גומא בתוך ביתו בשביל שיכנס הדם לתוכה ובשוק לא יעשה כן שלא יחקה את המינין:

סיכום: אין שוחטין לתוך מים צלולים מפני מראית עין של ע"ז של בבואה, אין שוחטין לתוך כלים ריקים מפני מראית עין שהדם הוא לזריקה לע"ז.

(וי' מצ' יד, ה) וישחט את-הצפור האחת אל-כלי-חרש על-מים חיים שחיטת צפור המצורע היא אל-כלי-חרש ועל-מים חיים, שני דברים ביחד. ואילו במצב של כל אחד לעצמו: (א) מים צלולים בקרקע או כלי **[פירוש המשנה לרמב"ם חולין פ"ב, מ"ט]**, או (ב) כלי ריק, שחיטת חולין לתוכן אסורה מפני מראית עין של ע"ז (כי עע"ז משתמשים בדם ללא תערובת לע"ז **[תפארת ישראל - יכן מסכת חולין פ"ב, מ"ט נח]**).

(וי' מצ' יד, ה) אל-כלי-חרש – מקף ראשון, מלמד על (א) מצב אסור של שחיטת חולין כדי להרחיק ממראית עין של שחיטה לע"ז, (ב) לעומת מצב רצוי של שחיטה במצות ה' לטהרת מצורע, כפירוש **רמב"ן** עה"ת ב-**(וי' מצ' יד, ז)** ושלח את הצפור, מפנה ל-**(וי' אח"מ טז, ח)** לענין שלוח שעיר לעזאזל ללמד ששני השילוחים ופרה אדומה נעשים כמצות ה' להעביר את רוח הטמאה ולא לשם של שכלים הנבדלים ולרוחות בקרבן שהם כוונות עובדי עבודה זרה במעשים כאלה (עיין שם באריכות).

לשאלת הרב רוזנבוים: איך רבנן אסרו דבר שהתורה התירה. ע"פ הט"ז זה במקום שאין בו לא איסור ולא היתר מפורש מן התורה, משא"כ במקום שיש היתר מפורש מן התורה. אפשר כי במקרה שפעולה עשויה להתפרש לשם ע"ז כמו בשחיטת חולין לכלי ריק יש לו יסוד המרומז בטעם המקף הראשון של הכתוב **(וי' מצ' יד, ה) אל-כלי-חרש** מפני חומרת ע"ז.

בקטע הבא מבורר תפקיד טעם מקף שני ב-**אל-כלי-חרש**

[משנה מסכת נגעים פ"ד, מ"א] כיצד מטהרין את המצורע היה מביא פיילי של חרש חדשה ...

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת נגעים פ"ד, מ"א] כל הסדר הזה מפורש בתורה. והיות כלי חרש חדש קבלה. ותרגם יונתן בן עוזיאל מזרק פיאל. והיות המים רביעית קבלה, אמרו מים שדם הצפור נכר בהם שיערו חכמים רביעית. וכן קבירת צפור שחוטת קבלה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טווד"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, ש; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ב; **תפצית ההשערות**: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מקף פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – סדר, מלמד ולמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער מחיצה עקירה שגגה = שכחה: **פז** – דרוש מהפסוק רעיונו לנושא אחר בהלכה:

[ר' עובדיה מברטנורא מסכת נגעים פרק יד]

חדשה – דכתיב (ויקרא י"ד) **אֶל-כָּל־יְהוָה עַל-מַיִם**, מקיש כלי למים, מה מים שלא נעשה בהן מלאכה, אף כלי שלא נעשה בו מלאכה:

[משנה מסכת סוטה פ"ב, מ"ב] היה מביא פיילי של חרס חדשה ...

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סוטה פ"ב, מ"ב] פיילי של חרש, כלי חרס. וצריך שיהיה כלי זה לא נשתנה שינוי גדול מחמת אורך הזמן. וענין אמרו חדשה, שלא נעשת בה מלאכה כלל ואפילו כל שהוא, כמו כלי חרס של מצורע שנו' בו (וי' מצ' יד, ה) **אֶל-כָּל־יְהוָה עַל-מַיִם חַיִּים**, ואמרו מה מים חיים שלא נעשה בהן מלאכה אף כלי שלא נעשה בו מלאכה.

אֶל-כָּל־יְהוָה – מקף שני, מרמז על מספר מצבים של כלי חרש, מצב (א) ו-(ב) לא מתאימים לטהרת המצורע.

(א) מקדה שבר כלי שעשוי להחזיק משהו שימושי ולכן מקבל חשיבות ואסור להוצאה בהלכות שבת, והוא (**במ' נשא ה"ז**) **בְּכָל־יְהוָה** שבו משקין הסוטה (**בבלי סוטה לב, ב**).

משנה מסכת שבת פ"ח, מ"ז חרס כדי ליתן בין פצים (רמב"ם – חצי אריה) לחבירו דברי ר' יהודה ר' מאיר אומר כדי לחתות בו את האור רבי יוסי אומר כדי לקבל בו רביעית אמר רבי מאיר אף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר (ישעיה ל) ולא ימצא במכתו חרס לחתות אש מיקוד אמר לו רבי יוסי משם ראייה (שם /ישעיה ל/) ולחשוף מים מגבא:

(ב) כלי חרש שלם שהיה בשימוש

(ג) כלי חרש חדש שלא היה בשימוש. (וי' מצ' יד, ה) **אֶל-כָּל־יְהוָה** – **טפחא עַל-מַיִם חַיִּים** – מקף מרכא סלוק, מלת **חַיִּים** או טעם סלוק

מגביל המים למים שלא נעשה בהן מלאכה, טעם טפחא במלת **יְהוָה** בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו, כנדרש ב-(מ"ד) ... רבי אליעזר אומר מה מים שלא נעשה בהם מלאכה אף **כָּלִי** שלא נעשה בהם מלאכה, **התוה"מ** [כ] ... להקיש את הכלי אל המים שיהיה חדש, וכ"ה בסוטה (דף טו). (והרמב"ם כתב שהוא קבלה כיון שאין מבוואר בקרא). טט – ודומה ללימוד תו"כ ב-(וי' מצ' יד, ד) מאזב לשני תולעת ששניהם כבתחילה (ללא שימוש קודם).

סוף (משנה ד) מובא כאן כי בירור משמעות (וי' מצ' יד, ה) **עַל-מַיִם חַיִּים** עובר מאמצע (משנה ד) ל-(משנה ה)

[ספרא מצורע פרשה א פרק א (מ"ד) ... רבי שמעון אומר מה מים הברורים שבמינן אף ציפור הברורה שבמינה זו קיפל. הח"ח מפרש שהקשת הצפור הברורה (המובחרת) אל המים הברורים היא מ-(וי' מצ' יד, ה) הַצִּפּוֹר הַשְּׁחֻטָה עַל הַמַּיִם הַחַיִּים, טעם טפחא במלת **עַל** בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו ומעביר את תכונת הברור (של המים הברורים) אל הצפור השחוטה הכתובה בסמיכות ושהיא תהיה ברורה (מובחרת).

בקטע הבא מבורר תפקיד טעם מקף ב-(וי' מצ' יד, ה) **עַל-מַיִם חַיִּים**

[התוה"מ יט] על מים חיים זה כתוב שני פעמים (טט - (וי' מצ' יד, ה) **עַל-מַיִם חַיִּים** (וי' מצ' יד, ה) **עַל הַמַּיִם הַחַיִּים**), [א] מורה על מים בריאים שהחי מורה בריאות כמו עד חיותם (יהושע ה') וימרחו על השחין ויחי (ישעיה לח), לאפוקי אם נעשה בהם שינוי אם ע"י מלח (מלוחים), אם ע"י האש (פושרים), הב' מורה על שנובעים תמיד ואינם פוסקים כמו החי שאינו פוסק מתנועתו, ועז"א נובעים ולא מנטפים ולא מכזבים פעם אחד בשבוע (כמ"ש בפ"ח דפרה), וע"י בספרי (חקת פסקא קכ"ח):

אם לעיל לא טעם סלוק מגביל אלא מלת **חַיִּים**, אז הטעם מתפנה לדרישה כאן

עַל-מַיִם חַיִּים – מקף מרכא סלוק,

עַל-מַיִם חַיִּים – מקף, מורה על ענין בעל מצבים אחדים ביחס בין נפח דם הצפור ובין נפח המים. ראה להלן

עַל-מַיִם חַיִּים – מקף מרכא סלוק, **חַיִּים** – סלוק מגביל את המים החיים וטעם מרכא במלת **חַיִּים** מרבה את הגבלה כנדרש ב-(מ"ד) ...

מַיִם חַיִּים ולא מים מלוחים ולא מים פושרים (שהתבשלו) ולא מים מכזבים (אינו נובע בהתמדה) ולא מים מנטפים (נובע טיפין), ...

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצותך האמנותי – תהלים ק"ט שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ב; **תפצית ההשערות**: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מחקר פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – בד"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי'ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – סדר, מלמד ולמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק ריעונו לנושא אחר בהלכה:

ויקרא מצרע ידה: וצנה הכלהן ושחט את-הצפור האחת אל-כלי-חרש על-מים חיים:

אפשר שצריך להבין כך: **ושחט את-הצפור האחת (א) אל-כלי-חרש** ו**שחט את-הצפור האחת (ב) על-מים חיים (המלים אל ו-על מלמדות ששחיתת הצפור תהיה מעל כלי החרש ולא בסמוך לו (כ) למלת על יש גם משמעות סמוך)**, ושהדם יכול אל המים ולא אל כלי אחר וממנו יתן אל המים.

(וי' מצ' יד,ה) וצנה הכלהן ושחט את-הצפור האחת אל-כלי-חרש על-מים חיים:

(וי' מצ' יד,ו) את-הצפור החיה יקח אתה ואת-עץ הארז ואת-שני התולעת ואת-האזב וטבל אותם ואתו הצפור החיה בדם הצפור השחטה על המים החיים:

ספרא מצורע פרשה א פרק א (ה) (תו"כ דורשת מ-(י,ד) אבל לפי המלים חיים חיים זה עשוי להיות (יד,ה)) כיצד הוא עושה נוטל ארו ואיזוב ושני תולעת, וכורכן בשירי לשון ומקיף להם ראשי גפיים וראש הזנב משל שנייה וטובל ומזה. בדם יכול בדם וודאי (רק בדם) תלמוד לומר מים חיים, אי מים יכול עד שיהא כולם מים חיים (הרבה מים שלא ניכר הדם) תלמוד לומר דם, הא באיזה צד (הכיצד) מים חיים שדם הציפור ניכר בהם (כדעת ר' ישמעאל בבבלי סוטה טז,ב), שיערו חכמים רביעית.

הקטע הבא עוסק בסיפא של **(משנה ה) ... בדם יכול בדם וודאי (רק בדם) תלמוד לומר מים חיים, אי מים יכול בדם וודאי (רק בדם) תלמוד לומר מים חיים, אי מים יכול עד שיהא כולם מים חיים (הרבה מים שלא ניכר הדם) תלמוד לומר (ב)דם, הא באיזה צד (הכיצד) מים חיים** שדם הציפור ניכר בהם (כדעת ר' ישמעאל בבבלי סוטה טז,ב), שיערו חכמים רביעית.

בבלי סוטה טז,ב ... כדי שיראה על המים. תנו רבנן, שלשה צריכין שיראו: עפר סוטה, ואפר פרה, ורוק יבמה; משום רבי ישמעאל אמרו: אף דם צפור. מאי טעמא דרבי ישמעאל? דכתיב: **(וי' מצ' יד,ו) וטבל אותם ... בדם הצפור וגו', ותניא: בדם – יכול בדם ולא במים? ת"ל: במים (ורש"י גורס מים), אי מים יכול במים ולא בדם? ת"ל: בדם, הא כיצד? מביא מים שדם ציפור ניכר בהן, וכמה? רביעית (כמו בתו"כ).**

השלמה לגמרא לעיל: ור' ישמעאל? לערבן קרא אחרינא כתיב: **(וי' מצ' יד,ה) ושחט את-הצפור האחת וגו' (צריך את שאר הכתוב) אל-כלי-חרש על-מים חיים**. ללמד שהשחיטה נעשית מעל המים ודם היוצא בשחיטה מתערב במים ורבנן? ההוא (הפסוק **(וי' מצ' יד,ו)**) לגופיה (מלמד ענין אחר), דהכי קאמר רחמנא: אטביל בדם ובמים (להטביל בתערובת דם במים ולא צריך שהיה ניכר).

ורבי ישמעאל? אם כן (בשביל תערובת שדם לא ניכר במים), לכתוב רחמנא וטבל בהם (והיה משמע שהדם מעורב במים), **(וי' מצ' יד,ו) בדם ובמים (טט ב-המלים וע"פ רש"י לעיל גם כאן צריך לומר מים) למה לי? לניכר**.

ורבנן? אי כתב רחמנא וטבל בהם, הוה אמינא (היינו אומרים) האי לחודיה (טבילה בדם בלי מים) והאי לחודיה (וטבילה במים בלי דם), כתב רחמנא, **(וי' מצ' יד,ו) בדם ובמים (טט ב-המלים) לערבן**.

ור' ישמעאל? לערבן קרא אחרינא כתיב: **(וי' מצ' יד,ה) ושחט את-הצפור האחת וגו'.**

ורבנן? אי מההוא (הפסוק **(וי' מצ' יד,ה)**), הוה אמינא לישחטיה סמוך (מלת **(וי' מצ' יד,ה) על** במשמע סמוך) למנא, ונינקטינהו לוורדין (ונעצור זרימת הדם מהורדין) ולקבליה לדם במנא אחרינא (עד שנשחרר הדם להתקבל בכלי אחר), קמ"ל (לכן בא ללמד שתשחט מעל המים ותתן לדם מהשחיטה ליפול לתוך המים וע"י זה יתערבו).

בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא: גדולה ומדחת את המים (צפור גדולה בעלת דם רב ואז רביעית המים נבלעת בו ולא ניכרת), קטנה ונדחת מפני המים (צפור קטנה דמה מועט ולא ניכר במים), מהו? א"ל, לאו אמינא לך: לא תפיק נפשך לבר מהילכתא (האם לא אמרנו לך שלא תוציא עצמך מחוץ להלכה)? בצפור דרור ישערו רבנן: אין לך גדולה שמדחת את המים, ואין לך קטנה שנדחת מפני המים (צפור בשיעור דרור שדמה ניכר במים אך גם המים ניכרים, וזה כדעת ר' ישמעאל).

רבנן: פסוק (יד,ה) בלי (יד,ו) משמעו שחוט לתן לדם ליפול לכלי אחד, והמים בכלי אחר.

בא פסוק (יד,ו) ומלמד שתהיה תערובת מיד בשחיטה (ולכן אין כלי נפרד לדם) ולא צריך שהדם יהיה ניכר בתערובת.

ר' ישמעאל: פסוק (יד,ה) מלמד שהשחיטה נעשית מעל המים ודם היוצא בשחיטה מתערב במים, פסוק (יד,ו) מלמד שהדם יהיה ניכר בתערובת.

אוצר החכמה, ברכת הפסח, רב אביטן שמואל, ע' 88 ב-אוצר החכמה, לרבי ישמעאל עיקר ההזאה בדם אלא דדין התורה לערב במים, מביא מים שדם הצפור ניכר בהם. הרמב"ם פסק ששיעור רביעית מים לכל הפחות מדברי סופרים, ונראה כי אם יהיה רוב דם עד שהמים לא ניכרים ההזאה פסולה.

לרבנן עיקר ההזאה היא ע"י המים החיים, והדם הוא מכשיר למים.

על-מים – מקף, ענין בעל מספר מצבים, לרבנן תערובת דם כלשהי כדי להכשיר המים ההזאה שהם עיקר ההזאה, ולא צריך שהדם יהיה ניכר.

לרבי ישמעאל תערובת דם, שהדם יהיה ניכר. היחס צריך להיות רביעית מים לצפור דרור.

רוב דם במים פסול לשניהם כי אז המים לא ניכרים. זה מתאים לשיטת תורת המקף, שהמקף כאן מורה להחליש העיקר (שהמים לא ניכרים) ההזאה פסולה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) ל" כי במצורע האמתי – תהלים ק"ט, ש; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ב; **מצותי התשערו: אתנח, סלוק = חוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מארד, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבנות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – סדר, מלמד ולמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנא = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; פא – דרוש מהפסוק רעיונו לנושא אחר בהלכה:

1.5 ייקרא מצורע יד, א (התשפ"ב)

הקטע הבא עוסק ברישוי של (משנה ה)

ספרא מצורע פרשה א פרק א (ה) כיצד הוא עושה נוטל ארו ואיזוב ושני תולעת, וכורכן בשירי לשון ומקיף להם (מסמיך אל האגודה) ראשי גפיים (כנפי הצפור) וראש הזנב משל (צפור) שנייה וטובל ומזה.

ויקרא מצרע יד, ד: וצוה הפלגו ולקח למטהר שקי-צפנים תיזת טהרות ועץ ארו ושני תולעת ואזב:

ויקרא מצרע יד, ה: וצוה הפלגו ושחט את-הצפור האמת אל-פלי-הקרח על-מים חיים:

ויקרא מצרע יד, ו: את-הצפור החיה יקח אתה ועץ הארו ואת-שני התולעת ואת-האזב

וטבל אותם ואת ה הצפור החיה בדם הצפור השחטה על המים החיים:

דיון נרחב בהטרת צפרים נמצא בפסוק וממנו לומדים לטהרת המצורע

ויקרא מצרע יד, ג: ולקח את-עץ הארו ואת-האזב ואתו שני התולעת ואת הצפור החיה

וטבל אתם בדם הצפור השחטה וכמים חיים והזה אל-הבית שבע פעמים:

ספרא מצורע פרשה א פרק א (ה) כיצד הוא עושה נוטל ארו ואיזוב ושני תולעת (סדר המלים לפי יד, ג)), וכורכן בשירי לשון

השוואה לפר' ציצת: (במדבר שלח טו,לט) **והנה לכם לציצת** ... תבנית זרקא סגול, מלמדת הוספה ממין הענין על הענין, היינו כורך מחוט

הציצת הארוך, על כל החוטים כולל החוט שכורך עמו. לכן אפשר כי תבנית זרקא סגול בכתוב **(וי מצ' יד, ג) שני התולעת ואת הצפור**

החיה מלמדת הוספה ממין הענין על הענין, היינו כורך שני התולעת מתוך האגודה על האגודה ואף-על-פי שאין הזרקא סגול מטעים את שני התולעת.

ספרא מצורע פרשה א פרק א (ו) ומנין אם נשפך הדם תמות המשתלחת, מתה המשתלחת ישפך הדם תלמוד לומר (וי מצ' יד, ו) את-

הצפור החיה.

(וי מצ' יד, ו) את-הצפור החיה יקח אתה – מקף מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מוצע ללומר כי כאן מונח זקף-קטן מרמז ללמוד יותר

מפעם אחת שני לומדים. (פעם א) שני מצבים למיתת הצפור המשתלחת. **ספרא מצורע פרשה א פרק א (ו) ומנין אם נשפך הדם**

תמות המשתלחת, מתה המשתלחת ישפך הדם תלמוד לומר (וי מצ' יד, ו) את-הצפור החיה.

(פעם ב) **(וי מצ' יד, ו) את-הצפור החיה** – מקף מהפך פשטא, מלת **את** מרבה על הצפור החיה, **את-** מקף בורר בין מצב רגיל שלא

קרתה תקלה ויש צפור חיה לשלוח, ובין מצב שקרתה תקלה ואין צפור לשלוח ש-**אם נשפך הדם תמות המשתלחת, מתה המשתלחת**

ישפך הדם, המלה אתה יתירה ללמד שאם אי אפשר לקיים המצוה באחת מן הזוג, השניה תדחה וצריך **(וי מצ' יד, ו) ש-** **יקח** זוג חדש

המרומו בטעם זקף-קטן של **(וי מצ' יד, ו) אתה** בתפקיד של שתי צפרים בלקיחה השניה.

(ו) ... (וי מצ' יד, ו) יקח אתה מלמד שהוא מפרישה לעצמה ואת-עץ הארו ואת-שני התולעת ואת-האזב וטבל מה תלמוד לומר

יכול הואיל ולא היתה עמהם בכלל אגודה לא תהא בכלל טבילה תלמוד לומר **וטבל אותם ואתו הצפור החיה בדם הצפור**

השחטה, החזיר את הצפור לכלל טבילה.

ויקרא מצרע יד, ו: את-הצפור החיה יקח אתה ואת-עץ הארו ואת-שני התולעת ואת-האזב

וטבל אותם ואת ה הצפור החיה בדם הצפור השחטה על המים החיים:

(וי מצ' יד, ו) את-הצפור החיה יקח אתה ואת-עץ הארו ואת-שני התולעת ואת-האזב ארבעה פרטים נמנים ביחד, והם כעין

פרט לפני כעין כלל לגבי ההטבלה המרומו בקדמא ואולא של **וטבל אותם**, כנאמר ב-(משנה ו) תלמוד לומר **וטבל אותם** ... החזיר את הצפור לכלל טבילה.

אבל **ואת-עץ הארו ואת-שני התולעת** – מרכא תביר מרכא טפחא, תבנית המלמדת על קבוצת פרטים הקשורים לענין אבל שונים

בהלכותיהם לגבי הענין של אופן ההטבלה. עץ הארו, שני התולעת והאזב אגודים ביחד ע"י שני תולעת היוצא מתוך האגודה ומקיף את שלושתם כנדרש ב-(משנה ה), אבל יש מספר הבנות בקריאת **וטבל אותם ואתו הצפור החיה**

ראה שילוב ב-(יד, גא)

בבלי קידושין נו, ב] מתני'. המקדש בערלה, בכלאי הכרם, בשור הנסקל, ובעגלה ערופה, בצפורי מצורע, ובשער נזיר,

ופטר חמור, ובשר בחלב, וחולין שנשחטו בעזרה - אינה מקודשת (כל אלו איסורי הנאה בגופן). מכרן, וקידש בדמיהן - מקודשת.

בבלי קידושין נו, א] צפורי מצורע מנלן (שאסורים בהנאה)?

מבורר בגמרא, שהשחטה נשארת אסורה בהנאה, (ויש לשפוך המים עם הדם, ולקבור הצפור ע"י כהן), ואילו המשולחת שנאסרה בהנאה

משעת לקיחה (ריש לקיש) יש מפרשים שאסורה משעת שחיטת הצפור האחת ומותרת בהנאה אחרי טבילתה והזאה עמה על המיטהר.

ורש"י פירש שלרבי יוחנן לא נאסרה כלל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ב; **תפצית ההשערות: אתנן, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרפא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – בד"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; **אולא = גרש = גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – סדר, מלמד ולמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שער מחיצה עקירה שגגה = שכה; **פז** – דרוש מהפסוק רעיונו לנושא אחר בהלכה:

לומדים שהם מסכימים שהצפור לא נאסרת מחיים והמחלוקת היא האם נאסרת משעת שחיטה שאינה ראויה(אמר ר"ל לרבי יוחנן יש לי תמיכה כהתנא במחלוקת תנאים שלומד לצפורי מצורע מעגלה ערופה) **תנאי היא**; **דתנא דבי ר' ישמעאל**: **נאמר מכשיר ומכפר מבפנים** (אשם מצורע מכשיר, ושאר קרבנות מכפרים), **ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ** (צפורי מצורע הם מכשיר, עגלה ערופה היא המכפרת), **מה מכשיר ומכפר האמור בפנים** – **עשה בו מכשיר כמכפר** (לאשם יש כל ההלכות של שאר הקרבנות), **אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ** – **עשה בו מכשיר כמכפר** (שכשם שעגלה ערופה (המכפר) אסורה בהנאה מחיים כך צפורי מצורע (מכשיר) אסורים בהנאה מחיים).

(וי' מצ' יד,ו) וְטָבַל אוֹתָם וְאֵת הַצֶּפֶר הַחַיָּה – בקריאה ללא פסק משמע שהאגודה והצפור מוטבלים בבת אחת בתערובת דם ומים. רק שהפסק נמצא אחרי מלת **וְאֵתוּ** וזה מקשה על הסבר זה. ולכן יוסבר בצורה אחרת:

(וי' מצ' יד,ו) וְטָבַל אוֹתָם וְאֵתוּ הַצֶּפֶר הַחַיָּה – בקריאה עם פסק, כאשר הפסק בתפקיד להעביר ולהרכיב את התאור **הַצֶּפֶר הַחַיָּה** על מלת **וְאֵתוּ** אז מתקבל הלמוד בקריאה עם פסק **וְטָבַל אוֹתָם וְאֵתוּ** (= הצפור החיה) משמע שהצפור אינה אגודה עם המינים האחרים, ומוטבלים בבת אחת בתערובת דם ומים.

(וי' מצ' יד,ו) הַצֶּפֶר הַחַיָּה בְּדָם הַשֶּׁחִטָּה – טעם פסק בראש, מלמד את הדרשה **[בבלי קידושין נז,א]** שחטה שלא באזוב ושלא בעץ ארוז ושלא בשני תולעת, אפילו אם רק אחד מהשלושה מינים של מכשירי ההזאה חסר אין טעם לטבול **הַצֶּפֶר הַחַיָּה בְּדָם הַשֶּׁחִטָּה**, לדעת כולם לא יצאו ידי הזאה. בנוסף שלא בנוגע לתהליך טהרת המצורע (א) לר' יעקב שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, הצפור השחטה אסורה בהנאה כי נאסרה מחיים. (ב) לר' שמעון שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, הצפור השחטה מותרת בהנאה כי לא נאסרה מחיים.

[ספרא מצורע פרשה א פרק א (ז) השחטה ולא המלוקה והלא דין הוא, והאיל ודרך הכשירו בפנים בעוף (במצורע דל, וכן) דרך הכשירו בחוץ בעוף (בתחילת תהליך ההיטהרות לכל מצורע, אז אולי תלמד), מה דרך הכשירו בפנים במליקה אף דרך הכשירו בחוץ במליקה, תלמוד לומר (וי' מצ' יד,ו) הַשֶּׁחִטָּה ולא המלוקה, הַצֶּפֶר הַשֶּׁחִטָּה על המינים הַחַיָּים אין כלי חרס על מים חיים.

וְאֵת הַצֶּפֶר הַחַיָּה – מונח לגרמיה מונח רביע
וְאֵת הַצֶּפֶר הַחַיָּה בְּדָם הַשֶּׁחִטָּה – רביע ... זקף-קטן כעין סתום שלא בא לסתום אלא לפרש (ראה להלן)
בְּדָם הַשֶּׁחִטָּה – פשטא מונח זקף-קטן, **הַשֶּׁחִטָּה** – זקף-קטן בתפקיד שתי דרשות
דרשה (א) בשחיטת טרפה לא נעשתה מצוה, לכן יביא צפור אחת אחרת וישחט שוב. **[בבלי קידושין נז,א]** **איתיביה** (הקשה רבי יוחנן לריש לקיש): שחטה ונמצאת טריפה - יקח זוג לשניה, ... א"ל (ר"ל לרבי יוחנן): הכא במאי עסקינן - כגון שנמצאת טריפה בבני מעיה, דלא חל עלה קדושה כלל. אם השחטה נמצאת טרפה נסרת יביא צפור שניה וישחט. (אגב כך לדמדנו לא צריך להביא זוג צפרים, השחטה הראשונה לא נעשה בה מצוה והיא מותרת בהנאה **[רמב"ם הל' ט"ז פ"א ה"ט]**)

דרשה (ב) שחיטת צפור בהעדד אפילו אחד מהשלושה מינים אזוב, עץ ארוז, שני תולעת היא שחיטה שאינה ראויה, לכן יביא המין החסר וצפור אחת אחרת וישחט שוב **[רמב"ם הל' ט"ז פ"א ה"ז]**.

הַצֶּפֶר – מונח, מצב ספק, השחיטה עצמה תקינה, אבל מצוותה לגבי המטהר לא נעשתה, כי חסר ענין צדדי (כאן חסר אחד מהמינין אזוב, עץ ארוז, שני תולעת)
במצב זה מחלוקת מר (ר' יעקב) סבר: שחיטה שאינה ראויה (רש"י למצוה) שמה שחיטה (לאסרה, טט – איסור הנאה מהצפור השחטה), ומר (ר' שמעון) סבר: שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה (הצפור השחטה מותרת בהנאה)

הערות נוספות:
(א) מחלוקת האם השחטה נאסרת מלקיחה או משחיטה; (לריש לקיש השחטה מלקיחה, לרבי יוחנן משחיטה)
(ב) מחלוקת האם המשולחת נאסרת? (לריש לקיש המשולחת מלקיחה וניתרת בשלוה, לרבי יוחנן לפי' רש"י לא נאסרת כלל, ולתוספות נאסרת משחיטה עד שלוה, ובשלוה ניתרת).
(ג) הסוגיה נמצאת גם ב-**[בבלי חולין פב,א]**
(ד) **[רמב"ם הל' ט"ז פ"א ה"ז]** השחיטה הלא ראויה כאן שמה שחיטה והצפור השחטה אסורה בהנאה.

[הח"ח] אין כלי חרס על מים חיים. פי' משום דכתיב לעיל (וי' מצ' יד,ה) ... וְשָׁחַט אֶת-הַצֶּפֶר הָאֶחָת אֶל-כָּלִי-חָרָשׁ עַל-מִים חַיִּים:
מהאי קרא הו"א שישחט את הצפור לכלי חרס ואותו הכלי חרס יעמידנו על מים חיים ואין כאן תערובת דם ומים כלל משו"ה כתב רחמנא האי קרא אחרינא **בְּדָם הַצֶּפֶר הַשֶּׁחִטָּה עַל הַמִּינִים הַחַיָּים** ולא כלי חרס על מים חיים דבעינן לערבן דוקא.
הַצֶּפֶר הַשֶּׁחִטָּה עַל הַמִּינִים הַחַיָּים אין כלי חרס על מים חיים.
על – טפחה בתפקיד שנוי משמעות, שלא יעמיד כלי-חרש על מים חיים (מעייין או כלי שבו מים חיים) ודם השחיטה יכנס לכלי ריק, שיש בוזה מראית עין של ע"ז, אלא ישחוט מעל המים החיים שנשאבו לתוך כלי-חרש ותוצר תערובת.

ויקרא מצורע יד,ז: לַהֲוֹרֹת בְּיָוֵם הַטָּמֵא וּבְיָוֵם הַטָּהוֹר זֹאת תֹּוֹרַת הַצִּרְעָת: פ
פסוקים (וי' מצ' יד נד – נו) מונים כל הנגעים שבפרקים (וי' יג, יד) ומהיותם נמנים ביחד חלים על בדיקתם אותם דברים אע"פ שיש נגעים בהם זה לא נאמר במפורש. וטעם מלת (וי' מצ' יד,ז) **לַהֲוֹרֹת** – זקף-גדול, ע"פ **[ספרא מצורע פרשה ז פרק ה (יו) מלמד שלוש דרשות,** (א) היתור מלמד כי הכהן חייב להיות בקי בכל הנגעים הנמנים ב- (וי' מצ' יד נד – נו); (ב) מלמד ש(הכהן) ביום הוא מטמא וביום הוא מטהר (אע"פ שיש נגעים בהם זה לא נאמר במפורש כי לומדים זאת מהיותם נמנים ביחד); (ג) מלמד שאינו רואה את הנגעים עד שיוורנו רבו.